

Musiikki ja herääminen

Tämä selostus ei ole unen selittämistä vaan selvitys unesta heräämisestä, joka tapahtui 15.9.2012 noin kello 1.35 yöllä. Siis viime yönä.

1 Oraansuojelijat

Olin eilen perjantaina tulossa Uimastadionilta, ja mietin, menenkö katsomaan ranskalaista elokuvaa vai lähdenkö kotiin kuuntelemaan musiikkia. Päätin lähteä kotiin, ja mielessäni käväisi ajatus, että elokuvissa on aina jotain keinotekoista ja väärää välittömään aistitodellisuuteen verrattuna.

Kotona havaitsin, että postissa oli tullut isokokoinen kirje. Kirjekuoren ja sen sisällä olevan kirjan oli lähettänyt Juha Olavinen. Olin viime viikolla pitämässä esitelmää hänen järjestämällään filosofiklubilla. Tuolloin oli John Cagen syntymän satavuotispäivä, ja kun minulla oli yskä, sanoin esitelmäni aluksi, että puheeni sekaan saattaa tulla sattumanvaraisia äänielementtejä samalla tavoin kuin Cagen sävellyksiin. Hänhän oli tunnettu siitä, että toi sävellyksiinsä ja esityksiinsä sattuman soittoa, siis ääniä, joita ei ollut itse valinnut. Olin myös ajatellut mennä tuon tilaisuuden jälkeen Musiikkitalolle Cagen syntymäpäivän kunniaksi järjestettyyn tapahtumaan.

Kirja oli 1970-luvulla ja 1980-luvun alussa toimineen Oraansuojelijat-nimisen yhdistyksen historiikki, johon oli painettu uudelleen heidän pienilevikkisen Aura-lehtensä artikkeleita. Yhdistyksen tarkoitus oli edistää luonnonmukaista elämäntapaa, ja sen piirissä kannatettiin mm. kasvissyöntiä. Lehdessä oli sosiologistyyppisiä artikkeleita tekniikan kehityksestä. Poliitiikka oli keskeinen aihe, erityisesti vihreä politiikka tai sellaisen mahdollisuus. Myös hengellisiä virtauksia buddhalaisuudesta hippyteen käsiteltiin, samoin taiteita. Yksi kirjan artikkeleista koski Cagea, ja juuri tämän Olavinen oli klubilla muistanut.

Cagea koskeva artikkeli oli verevä. Muuten sain kirjasta nuhjuisen vaikutelman, joka usein tulee tuontyyppisiä kirjoja selaillessa. Surumielinen olo. Aiheet olivat kyllä samanlaisia kuin nykyisessäkin politiikassa ja kulttuurielämässä: biosfäärin tuhoutuminen, tekniikan merkitys hengenelämän kannalta, ihmisen itsenäisyyden edellytykset kaupallisen massakulttuurin aikakaudella, lapsiperheiden kiireinen arkielämä, työnteon ja vapaa-ajan oikea suhde. Kirjoittajat kertoivat näistä aiheista pitkälti samaa mitä edelleen sanotaan. Mutta valokuvat, piirrookset, sanat ja lauseet olivat silti etäisiä, aivan kuin toiselta ajalta, joka ei enää koske meitä.

Monet kirjoittajista ovat yhä elossa ja merkittävässä yhteiskunnallisissa asemissa. Oli Heidi Hautalan artikkeli synnyttämisestä ja Pekka Haaviston runoja. Heidän kirjoituksensa tuntuivat kuitenkin puhuvan valtavan korkean aikamuurin takaa. Mietin: silloin oli silloin, nyt on nyt. Tämä on kuollutta, nyt eletään.

Samaan aikaan kun pitkätukkaiset Oraansuojelijat käsitelivät lehdessään ja kokouksissaan ekologisia kysymyksiä, minä elin pikkupojan elämää kertotauluineen, luistimineen ja polkupyörineen. 1970-luvun loppupuolella sain jo kosketuksen maailman rockmusiikkisuuntauksiinkin. Pikkupojan elämä on aistimellista. Siinä on sanansa, mutta sanoja ei asetella, niistä ei tehdä kovin pitkiä jonoja.

Yhdessä kirjan artikkeleista lainattiin Esa Saarisen *Terässinfoniaa*. Tuolloin Amerikassa asustava Saarinen kertoo kuinka on vaarassa ajautua videopelinarkomaaniksi. Kampuksella on vältettävä syömästä ruokalassa, jonka viereen on sijoitettu avaruuspelejä. Ne nielevät kaikki rahat ja imevät keinotodellisuuteen.

2 Ambient

Kuluneella viikolla olin suunnitellut kirjoittavani muutaman rivin filosofian ja musiikin suhteesta. Tai tarkemmin sanoen siitä, miten filosofia ei välttämättä ole vain musiikin miettimistä ja siitä puhumista vaan musiikin kuuntelemista.

Olen jo kauan ollut erityisen kiinnostunut elektronisesta ja akustisesta ambient-musiikista. Muutamia esimerkkejä: Brian Enon *On Land*, Steve Roachin *Magnificent Void* ja *Darkest Before Dawn*, Biospheren *Substrata*, Mathias Grassowin *Himalaya*, Robert Richin *Calling Down the Sky*, Free System Projektin *Narrow Lane*, Fenneszin ja Sakamoton *Flumina*, Forrest Fangin *Animism*. Ambient on sanatonta musiikkia. Se ei siis kerro mistään eikä luo selviä mielikuvia. Yleensä siinä ei ole selkeää melodiaa, ja etenkin siinä ei käytetä iskeviä rytmikkäitä ääniä. Ambient on meihin sulautuva ääninympäristö. Yksi sen kehkeytymiseen vaikuttaneista säveltäjistä on juuri Cage. Hänellä itselläänkin on sävellyksiä, joita voi pitää tähän suuntaukseen kuuluvina.

Ambientin henkinen merkitys on siinä, että se sopusointuistaa mieltä sekä sisäisesti että suhteessa muuhun olemassaoloon. Ambient ei osoita meille mitään, se ei suosittele meille mitään eikä se kiihota meitä mihinkään. Tämä leijaileva tai nestemäinen musiikki vapauttaa henkeämme huolistaan ja saattaa meidät nykyhetkisen maailman yhteyteen. Cage sanoi usein, että hänen tarkoituksenaan on saada meidät kuulemaan, mitä elämismaailmassamme tapahtuu. Kuuntelemaan maailmaamme.

3 Herääminen

Unessani mies selittää Esa Saarisen esittämää maailmanhistoriallisten aikakausien jaottelua. Selitys on hyvin pitkä ja polveileva. Siinä viitataan monenmoisiin poliitikkoihin ja filosofiin, mm. Hegeliin. En kykene seuraamaan miehen selitystä kunnolla, sillä hän liikkuu lammikon ympäri jonkinlaisella kulkuvälineellä. Uni ei ole hauska. Se on ahdistava.

Uneen alkaa tunkeutua ääni. Ääni on yksitoikkoinen. En aluksi tunnista sitä. Se ehkä kietoutuu hetkeksi unen tapahtumiin. Lopulta tunnistan äänen. Se on rankkasade. Kellun kohti heräämistä, ja ymmärrän että sade kuuluu ulkoa. Sade on niin rankka, että kuulen sen korvatulppienikin läpi.

Minut valtaa suunnaton *helpotuksen* tunne. Olen pääsemässä loputtomien sanallisten selitysten keinomaailmasta takaisin todellisuuteen, todellisuuden äänien ulottuville. Sadetta kuulemaan.

Samalla kuulen mielessäni voimakkaan, jatkuvan kehotuksen: herää, herää! Ajattelen: olet ollut tällä tiellä jo pitkään, mutta sinun on mentävä vielä pidemmälle.

Hiukan enemmän herättyäni ajattelin, että on aivan kuin jokin syrjäinen olemassaoloni voima olisi vetänyt minut pois paksujen univallien takaa. Aivan kuin olisin halunnut pelastaa itseni sanojen ja mielikuvien udusta todelliseen maailmaan. Tässä maailmassa vain kuluva hetki on olemassa, ja sanoilla ja kuvilla on siinä ainoastaan auttava tehtävä.

Helpotuksen ja todellisuuden tunteessa oli keskeistä, että pääsin mieltymysten ja mielipiteiden maailmasta maailmaan, jossa *ei ole mitään väliä, mitä mieltä minä olen tai mitä minä haluan*. Todellista on tämä tapahtuminen, tämä olemassaolo, joka on mitä se on, ja johon minä voin vain avautua tai olla avautumatta, sopeutua tai olla sopeutumatta.